



NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.008.03.2023

Radosław Sagatowski
Prezes Zarządu MZK Sp. z o.o.
ul. Komunalna 1
37-450 Stalowa Wola

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/087 Zapewnienie bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę wybranych jednostek samorządu terytorialnego na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Miejski Zakład Komunalny, ul. Komunalna 1, 37-450 Stalowa Wola, dalej: „MZK”.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Radosław Sagatowski, Prezes Zarządu, od 28 czerwca 2019 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Określanie potrzeb, organizacja i planowanie działań na wypadek zdarzeń mogących w istotny sposób ograniczyć stopień zaopatrzenia w wodę mieszkańców.2. Przygotowanie działań na wypadek zdarzeń mogących w istotny sposób ograniczyć stopień zaopatrzenia w wodę mieszkańców.
Okres objęty kontrolą	Lata 2021-2023 do dnia zakończenia czynności kontrolnych, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontroler	Łukasz Malec, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/96/2023 z 22 marca 2023 r. (akta kontroli str. 1-3)

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

MZK prowadziło działania na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę mieszkańców Stalowej Woli na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych w ramach wydanego przez Prezydenta Miasta zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zapatrzenia w wodę. MZK posiadało procedury postępowania w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej³.

Zasoby wody (woda zmagazynowana w zbiornikach wody czystej) pozwalały na pokrycie zapotrzebowania fizjologicznego⁴, minimalnego⁵ oraz niezbędnego⁶ w początkowym czasie trwania sytuacji kryzysowej. Wyliczenia powołanych przez NIK biegłych wskazują, że zapas wody pozwalał na pokrycie zapotrzebowania fizjologicznego przez 35,8 doby, minimalnego przez 12 dób, a niezbędnego przez 4,3 doby.⁷

W ocenie NIK, ilość wody, jaką MZK było w stanie dostarczyć do mieszkańców, nie była wystarczająca w wysokości równej z zapotrzebowaniem. Zbiorniki wody czystej nie były przystosowane do napełniania z nich np. cystem, a automatyczna paczkowarka wody, mogła pokryć zapotrzebowanie niezbędne na poziomie 3,1%. Również możliwości transportowe MZK nie były wystarczające, gdyż zapewniały dystrybucję niespełna 2,4% dobowego zapotrzebowania minimalnego.

Negatywnie ocenić należy brak zawartych porozumień o współpracy z gminami ościennymi lub przedsiębiorstwami wodociągowymi w zakresie kryzysowego zaopatrzenia w wodę oraz umów w zakresie możliwości wypożyczenia pojazdów przystosowanych do dystrybucji wody.

Na pozytywną ocenę zasługuje zabezpieczenie przez MZK źródeł energii elektrycznej w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej związanej z brakiem zasilania oraz własna stacja paliw zabezpieczająca paliwa.

NIK, w oparciu o opinię biegłych, pozytywnie ocenia stopień dywersyfikacji źródeł wody pod kątem ilościowym oraz stopień alokacji wody w zbiornikach wody czystej zlokalizowanych na poszczególnych ujęciach wody, a zasoby MZK do realizacji zaopatrzenia w wodę są na odpowiednim poziomie (dwa niezależne ujęcia wody oraz trzy zbiorniki wody czystej).

MZK utrzymywał właściwy stan techniczny obiektów budowlanych przewidzianych do wykorzystania w sytuacjach kryzysowych. Dokonywał okresowych kontroli stanu technicznego oraz realizował wnioski z tych kontroli. Ustanowione strefy ochronne zostały wyznaczone, zagospodarowane zgodnie z Rozporządzeniami Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie, a granice terenu ochrony bezpośredniej i pośredniej ujęć wody prawidłowo oznakowane.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ W ustawie o zarządzaniu kryzysowym „sytuacja kryzysowa” definiowana jest jako: sytuacja wpływająca negatywnie na poziom bezpieczeństwa ludzi, mienia w znacznych rozmiarach lub środowiska, wywołująca znaczne ograniczenia w działaniu właściwych organów administracji publicznej ze względu na nieadekwatność posiadanych sił i środków.

⁴ Zapotrzebowanie fizjologiczne, na poziomie 2,5 dm³/osoba/doba. Jest to średnia ilość wody niezbędna do prawidłowego funkcjonowania organizmu dorosłego człowieka.

⁵ Minimalna ilość wody - ilość wody, która pokrywa potrzeby niezbędne dla przetrwania ludności i zwierząt gospodarskich (w okresie ograniczonych dostaw).

⁶ Niezbędna ilość wody - ilość wody, która pokrywa potrzeby wszystkich odbiorców w ilościach niezbędnych do życia, funkcjonowania zakładów użyteczności publicznej i potrzeby wybranej produkcji (w okresie ograniczonych dostaw).

⁷ Pod warunkiem 100% napełnienia zbiorników.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁸ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Określanie potrzeb, organizacja i planowanie działań na wypadek zdarzeń mogących w istotny sposób ograniczyć stopień zaopatrzenia w wodę mieszkańców.

Opis stanu faktycznego

1.1. MZK w obecnej formie prawnej działa od 8 grudnia 1992 roku. W okresie objętym kontrolą MZK realizował zadanie polegające na zbiorowym zaopatrywaniu w wodę⁹ na rzecz mieszkańców Stalowej Woli oraz trzech gmin ościennych. Według stanu na dzień 31 grudnia 2022 r. zasięgiem sieci wodociągowej objętych było 55,5 tys. osób. Łączna długość sieci wodociągowej wynosiła 257,8 km (rurociągi wody uzdatnionej). Do realizacji ww. zadania MZK wykorzystywał dwa ujęcia wody: „Krzyżowe Drogi” oraz „Stare Ujęcie”. Były to ujęcia wód podziemnych, pozyskana z nich woda wymagała uzdatniania.

Sumaryczna wydajność eksploatowanych podstawowych i awaryjnej studni wynosiła łącznie 15 480 m³/dobę, natomiast maksymalna wydajność eksploatowanych podstawowych ujęć wynosi 14 880 m³/d (ujęcie „Krzyżowe Drogi” 10 200 m³/d oraz ujęcie „Stare Ujęcie” 4 680 m³/h bez studni rezerwowej awaryjnej na ujęciu). Zdolność uzdatniania wody z w/w ujęć wynosi 14 400 m³/d. Sumaryczna średniodobowa produkcja wody wynosi 12 640 m³/d, co oznacza że ujęcia posiadają rezerwę produkcyjną w wysokości 1 760 m³/d.¹⁰

(akta kontroli str.4-24, 57-70, 124-141)

1.2. MZK uzyskało zezwolenie¹¹ na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków na czas nieokreślony. Zezwolenie zawierało wszystkie elementy wymienione w art. 18 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę. Zawarto w nim w szczególności, że MZK będzie:

- prowadził działalność gospodarczą polegającą na ujmowaniu, uzdatnianiu i zbiorowym dostarczaniu wody na terenie Miasta Stalowej Woli;
- zobowiązany do prowadzenia działalności objętej zezwoleniem na zasadach określonych w ustawie o zaopatrzeniu w wodę oraz na warunkach ustalonych w przepisach wykonawczych, w szczególności do zapewnienia wysokiej jakości świadczonych usług, niezawodności zbiorowego zaopatrzenia w wodę;
- zapewniał zdolności posiadanych urządzeń wodociagowych, do realizacji dostaw wody do odbiorców w wymaganych ilościach i pod odpowiednim ciśnieniem, w sposób ciągły i niezawodny oraz zapewniał jej należyłą jakość.

W sytuacji ograniczeń dostaw wody w przypadku jej niedoboru, w zezwoleniu zapisano, iż MZK zobowiązany będzie do zapewnienia zdolności posiadanych urządzeń wodociagowych do realizacji dostaw w wymaganych ilościach a także w przypadkach wystąpienia:

- zagrożenia niedoborem wody, określania taryf dla zaopatrzenia w wodę w sposób stymulujący ograniczenie jej zużycia, zwłaszcza w godzinach występowania maksymalnego poboru;
- niedoboru wody spowodowanego niedostateczną wydajnością jej ujęć lub ograniczoną przepustowością sieci wodociagowych, opracowania

⁸ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁹ W rozumieniu art. 2 pkt 21 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2023 r. poz. 537), dalej: ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę.

¹⁰ Obliczenie dokonane przez biegłych powołanych w toku kontroli NIK.

¹¹ Udzielone przez Zarząd Miasta Stalowej Woli decyzją z 8.08.2002 r.

i wdrożenia programu dostaw wody w warunkach jej niedoboru, uwzględniającego rotacyjne ograniczenia lub przerwy w dostawach wody do poszczególnych rejonów Miasta.

Ponadto w dokumencie zawarto, że MZK będzie upubliczniał w miejscowej prasie, w sposób zwyczajowo przyjęty w mieście oraz na swojej stronie internetowej godzinowy harmonogram ograniczeń lub przerw w dostawach wody.

Udzielone zezwolenie zawierało również zapisy, że w przypadku wystąpienia awarii urządzeń wodociagowych powodującej przerwę i ograniczenie w dostawach wody przekraczające 12 godzin, oraz zaistnienia przerw w dostawach wody wskutek siły wyższej, (powódź, susza, skażenie ujęcia wody) MZK będzie:

- niezwłocznie informować o zaistniałej sytuacji odbiorców i upubliczniać informacje w prasie;
- uruchamiać zastępcze punkty poboru wody rozmieszczone w sposób umożliwiający korzystanie z nich przez odbiorców usług i informować o ich usytuowaniu;
- niezwłocznie przystępować do usuwania skutków awarii lub skutków siły wyższej;
- informować na bieżąco o przewidywanym czasie trwania przerwy w dostawach wody.

(akta kontroli str. 57-76)

1.3. MZK do wniosku o wydanie zezwolenia na zbiorowe zaopatrzenie Stalowej Woli w wodę dołączyło projekt regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków. Dokument ten zawierał prawa i obowiązki MZK oraz odbiorców jego usług, o których mowa w art. 19 ust. 5 pkt 1, 7, 8 i 9 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę.

W regulaminie dostarczania wody i odprowadzania ścieków odnośnie minimalnego poziomu usług świadczonych przez MZK w zakresie dostarczania wody zapisano, iż miało ono obowiązek m.in.:

- realizacji dostaw wody do odbiorców w wymaganej ilości, tj. co najmniej 0,1 m³/dobę i pod ciśnieniem nie mniejszym niż 0,3 MPa;
- realizacji dostaw wody do odbiorcy w sposób ciągły i niezawodny;
- zapewnienia minimalnej jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi o określonych parametrach;
- dostarczania odbiorcy wody z sieci wodociagowej na podstawie zawartej umowy;
- prowadzenia regularnej, wewnętrznej kontroli jakości wody oraz ilości i jakości odprowadzanych ścieków.

W przypadku niedotrzymania ciągłości świadczonych usług oraz odpowiednich parametrów dostarczanej wody, MZK miało obowiązek:

- niezwłocznego poinformowania o takich przypadkach na swojej stronie internetowej lub w inny sposób zwyczajowo przyjęty, w tym wskazania, o ile to możliwe, planowanego terminu przywrócenia prawidłowego funkcjonowania sieci i odpowiednich parametrów dostarczanej wody;
- zapewnienia odbiorcom usług zastępczych punktów poboru wody w przypadku przerw w dostawie wody przekraczających 12 godzin oraz poinformowania odbiorców usług o lokalizacji tych punktów na swojej stronie internetowej lub w sposób zwyczajowo przyjęty;
- ile jest to możliwe, podjąć niezbędne działania celem przywrócenia ciągłości świadczenia usług i odpowiednich parametrów dostarczanej wody.

Regulamin określał również sytuacje, w których MZK, w określony sposób, miało obowiązek poinformowania odbiorców usług o planowanych przerwach lub ograniczeniach w dostawie wody.

W regulaminie określono standardy obsługi odbiorców usług, a w szczególności sposoby załatwiania reklamacji oraz wymiany informacji dotyczących w szczególności zakłóceń w dostawie wody i odprowadzania ścieków oraz warunki dostarczania wody na cele przeciwpożarowe.

(akta kontroli str. 71-76, 87-92)

1.4. MZK zostało zobowiązane przez Prezydenta Stalowej Woli do realizacji zadań w sytuacjach kryzysowych. Prezydent, jako szef Obrony Cywilnej Miasta Stalowa Wola wydał w dniu 5 lipca 2004 r. zarządzenie¹² wyznaczające Prezesa MZK, na koordynatora gminnego do nadzorowania i koordynowania przygotowań i realizacji zadań wynikających z obowiązku funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych na terenie Miasta Stalowa Wola, dalej: „Koordynator”.

Do obowiązków Koordynatora należało:

- nadzorowanie przygotowań publicznych urządzeń zaopatrzenia ludności Miasta w wodę;
- opracowanie dokumentacji planowych działań zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych;
- sporządzenie planu rozbudowy, przebudowy i modernizacji publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę;
- bieżące uaktualnianie dokumentacji;
- współpraca z koordynatorem wojewódzkim.

Prezes MZK, realizując powyższe zadania sporządził m.in.: dokumentację planowych działań zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych; wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń, plany zabezpieczenia infrastruktury krytycznej. W dokumentach tych zawarto m.in. zapotrzebowanie wody w warunkach normalnych i w okresie ograniczonych dostaw, wykaz publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę wraz z ich charakterystyką techniczną, wykaz brakujących ilości i elementów oraz instrukcje dotyczące zapewnienia warunków ochrony dla załogi i urządzeń wraz z opisem postępowania i składem służb wodociagowych niezbędnych w stanie pełnej gotowości.

Prezes MZK zapewnił odpowiedni stan techniczny infrastruktury wodociagowej niezbędnej do zaopatrzenia w wodę, co potwierdziły ustalenia okresowych przeglądów.

(akta kontroli str. 39-56, 77-83, 142-179, 181-184)

1.5. Struktura organizacyjna MZK przystosowana została do wykonywania zadań związanych z zapewnieniem dostarczania wody mieszkańcom Stalowej Woli w sytuacjach kryzysowych, w szczególności w sytuacji awarii lub braku działania sieci wodociagowej.

W regulaminie organizacyjnym MZK wskazano, m.in., że „Obszar Gospodarki Wodno-Ściekowej” realizuje swoje zadania poprzez:

- Zakład Wodociągów i Kanalizacji; który realizuje zadania z zakresu: produkcji i dostarczania wody; budowy, utrzymania i eksploatacji sieci wod-kan.
- Miejską Oczyszczalnię Ścieków;
- Laboratorium; które prowadzi badania jakości i czystości wody pod kątem przydatności do spożycia przez ludzi.

Ponadto Dział Techniczno-Inwestycyjny odpowiadał za wykonywanie przeglądów technicznych obiektów budowlanych, monitorowanie bieżących wielkości i wskaźników właściwych dla prawidłowej gospodarki wodno-ściekowej. Dział

¹² Zarządzenie nr 2/04 w sprawie wyznaczenia koordynatora gminnego do nadzoru przygotowań publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę do funkcjonowania w warunkach specjalnych.

Zaopatrzenia odpowiadał za zaopatrzenie w odpowiednie środki, materiały i paliwa niezbędne do prawidłowego funkcjonowania MZK.

Ponadto, w przyjętej przez MZK Dokumentacji zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych dla Miasta Stalowa Wola m.in.:

- wskazano sposób postępowania m.in. służb MZK w razie wystąpienia sytuacji kryzysowej;
- określono rodzaj i skład służb wodociągowych niezbędnych do obsługi w stanie pełnej gotowości wraz ze wskazaniem osób odpowiedzialnych i kontaktu do nich;
- wskazano osoby funkcyjne które należy zawiadomić w przypadku wystąpienia zagrożeń;
- określono wymagane rezerwy materiałowe oraz potrzeby.

Przyjęte przez MZK do realizacji zadania z zakresu zapewnienia i utrzymania alternatywnych źródeł wody na wypadek braku ciągłości jej dostaw siecią wodociągową, dokonywania monitoringu jakości wody z tych źródeł, dostarczania mieszkańcom wody z alternatywnych źródeł w sytuacji braku działania sieci wodociągowej, zostały przypisane odpowiedniej komórce/komórkom organizacyjnym w regulaminie organizacyjnym przedsiębiorstwa i wyznaczonym pracownikom w zakresach obowiązków.

(akta kontroli str. 25-38)

1.6. Zarządzeniem Prezydenta Stalowej Woli¹³ wyznaczono na koordynatora gminnego Prezesa MZK oraz zobowiązano go do przygotowania dokumentacji planowych działań zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych z zakresem i treścią zawartą w załączniku do ww. zarządzenia.

Stosowna dokumentacja dotycząca zasad zapewnienia dostaw wody w sytuacjach kryzysowych, a w szczególności określająca: zapotrzebowanie na wodę w warunkach specjalnych w oparciu o wskaźniki jednostkowe zapotrzebowania na wodę w ilości minimalnej i w ilości niezbędnej; pożądany stopień zapewniania zidentyfikowanych potrzeb oraz sposób monitorowania jego zapewnienia; wymagania techniczne i organizacyjne dotyczące projektowania i eksploatacji urządzeń zaopatrzenia w wodę, mające na celu zapewnienie funkcjonowania tych urządzeń w warunkach sytuacji kryzysowych; wymagania w zakresie budowy (w tym lokalizacji) i utrzymywania studni awaryjnych; zasady monitorowania i informowania mieszkańców o ocenie jakości wody czerpanej ze źródeł awaryjnych; oraz zasady higieniczno-sanitarne użytkowania środków transportu do przewozu wody pitnej została opracowana przez MZK. „Dokumentacja zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych dla Miasta Stalowa Wola” została opisana w pkt 1.7 wystąpienia.

(akta kontroli str. 39-56, 181-184)

¹³ Zarządzenie Nr 2/04 Prezydenta Miasta – Szefa Obrony Cywilnej Miasta Stalowa Wola z dnia 5 lipca 2004 r. w sprawie wyznaczenia koordynatora gminnego do nadzoru przygotowań publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę do funkcjonowania w warunkach specjalnych.

1.7.; 1.8. Zapotrzebowanie wody w warunkach normalnych i w okresie ograniczonych dostaw zostało wyliczone i przedstawione w dokumencie pn. „Dokumentacja zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych dla Miasta Stalowa Wola”. Dokument opatrzony datą listopad 2011 r., zawierający wyliczenie zapotrzebowania wody, został uzgodniony z Koordynatorem Wojewódzkim w Wydziale Zarządzania Kryzysowego Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie w dniu 16 kwietnia 2012 r. i zatwierdzony przez Prezesa MZK.

Wyliczenie zawierało założenia wstępne uwzględniane przy obliczaniu zapotrzebowania wody, tj.: liczba ludności Miasta – 65 000 osób; okres ograniczonych dostaw niezbędnych wody – 6 tygodni; okres ograniczonych dostaw minimalnych wody – 6 dni; przewidywana liczba ludności skażonej – 16 000 osób; przewidywana ilość odzieży skażonej – 50 000 kg; przewidywana liczba pojazdów skażonych, dużych – 1 300 szt.; przewidywana ilość zwierząt gospodarskich w przeliczeniu na duże sztuki – 500 szt.; przewidywana powierzchnia terenu do odkażania (7% powierzchni umiarkowanego skażenia) – 0,2 km²; przyjęty obwód stref pożarów przestrzennych – 8 km; czas prowadzenia odkażania – do 8 godzin od wystąpienia skażenia.

Zapotrzebowania na dostawy wody w okresie dostaw ograniczonych wynosiło:

1. Dostawy niezbędne dla:

- a) ludności 15 l x 65 000 – 975 m³/dobę;
- b) zakładów spożywczych – 500 m³/dobę;
- c) zakładów użyteczności publicznej (50%) – 2 000 m³/dobę;
- d) potrzeb odkażania – 3 000 m³/dobę;
- e) zwierząt gospodarskich – 50 m³/dobę;
- f) celów gaśniczych – 400 m³/dobę;

Ogółem zapotrzebowanie wody – 6 925 m³/dobę.

2. Dostawy minimalne dla:

- a) ludności 7,5 l x 65 000 – 487,5 m³/dobę;
- b) zwierząt gospodarskich – 30 m³/dobę;
- c) zabiegów sanitarnych – 560 m³/dobę;
- d) zabiegów weterynaryjnych – 2 m³/dobę;

Ogółem zapotrzebowanie wody – 1 080 m³/dobę.

Ponadto w dokumencie tym zawarte zostały informacje dotyczące:

- pożądanego stopnia zapewniania zidentyfikowanych potrzeb oraz sposobu monitorowania jego zapewnienia;
- wymagań technicznych i organizacyjnych dotyczących projektowania i eksploatacji urządzeń zaopatrzenia w wodę, mających na celu zapewnienie funkcjonowania tych urządzeń w warunkach sytuacji kryzysowych;
- wymagań w zakresie budowy (w tym lokalizacji) i utrzymywania studni awaryjnych;
- zasad monitorowania i informowania mieszkańców o ocenie jakości wody czerpanej ze źródeł awaryjnych;
- oraz zasad higieniczno-sanitarnych użytkowania środków transportu do przewozu wody pitnej.

(akta kontroli str. 39-56)

Dane dotyczące zapotrzebowania na wodę w mieście Stalowa Wola w sytuacjach kryzysowych zostały zawarte w dokumentacji zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń w wodę w warunkach specjalnych dla Miasta Stalowa Wola, dokumenty były opracowane w latach 2003, 2005 i 2011.

Z wyjaśnień Prezesa MZK wynika, że wyliczenie zapotrzebowania na wodę przez MZK było dokonane w 2011 roku na podstawie załącznika do zarządzenia¹⁴, które zostało uchylone ustawą¹⁵ z 30 marca 2001 roku, jednocześnie nie zastąpione nowym aktem prawnym. Wyliczenia i wartości były zgodne z liczbą ludności Stalowej Woli w 2011 roku.

Opracowanie i aktualizacja dokumentacji¹⁶ zostało zlecone MZK w listopadzie 2011 roku. Dokumentacja została zaktualizowana 17 listopada 2014 roku. Prezes MZK wyjaśnił, że: „w badanym okresie MZK nie przeprowadzało odrębnych analiz potrzeb i niedoborów w zasobach niezbędnych do zapewnienia dostaw wody w sytuacjach kryzysowych. Na przestrzeni kilkunastu lat funkcjonowania MZK nie wystąpiły sytuacje, z których wynikałaby potrzeba wdrożenia dokumentacji zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych. Przedsiębiorstwo jest przygotowane do likwidacji bieżących skutków awarii na sieci wodociągowej zarówno własnymi siłami jak i przy pomocy firm specjalistycznych.”

(akta kontroli str. 39-56, 234-239)

Ustalone przez biegłych zapotrzebowanie na wodę w sytuacji kryzysowej dla 55 475 mieszkańców Miasta Stalowa Wola wynosiło:

- zaspokojenia potrzeb fizjologicznych ludności – 138,69 m³/dobę;
- minimalnych dostaw wody – 416,06 m³/dobę;
- niezbędnych dostaw wody – 832,13 m³/dobę.

Różnice pomiędzy zapotrzebowaniem na wodę w sytuacji kryzysowej dla mieszkańców Miasta Stalowa Wola wynosiło (różnica pomiędzy wyliczeniem biegłych a zapotrzebowaniem określonym w dokumencie pn. „Dokumentacja zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych dla Miasta Stalowa Wola”):

- minimalnych dostaw wody – 71,44 m³/dobę (o tyle większe zapotrzebowanie zostało określone w mieście Stalowa Wola);
- niezbędnych dostaw wody – 142,87 m³/dobę (o tyle większe zapotrzebowanie zostało określone w mieście Stalowa Wola).

NIK, zwraca uwagę, że obliczenia wykonane przez MZK w listopadzie 2011 r. zostały sporządzone dla liczby mieszkańców Miasta większej o 10 tys. osób niż liczba mieszkańców według stanu na 2022 r. Obliczenia te zakładają większe zapotrzebowanie na dostawy wody o około 15% od określonego przez biegłych.

(akta kontroli str. 95-123)

1.9. Charakterystyka zagrożeń dotyczących zapewnienia ciągłości dostaw wody w warunkach specjalnych, a także ocena ryzyka ich wystąpienia została ujęta w Dokumentacji zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę, Planie Obrony Cywilnej MZK i Planie Ochrony Obiektów MZK. W dokumentach tych określono rodzaje zagrożeń, ich charakterystykę i ocenę ryzyka ich wystąpienia:

- a) organizację reagowania oraz obowiązki podmiotów realizujących zadania w ramach reagowania kryzysowego – siatki bezpieczeństwa;
- b) zestawienie sił i środków reagowania kryzysowego w MZK;
- c) siatkę współdziałania w procesie zarządzania kryzysowego uczestniczących w realizacji planowanych przedsięwzięć na wypadek sytuacji kryzysowej;

¹⁴ Zarządzenie Ministra Gospodarki Przemysłowej i Budownictwa z dnia 21 września 1995 r. w sprawie zasad zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych (M.P. z 1995 r. Nr 59, poz. 663).

¹⁵ Ustawa z dnia 22 grudnia 2000 r. o zmianie niektórych upoważnień ustawowych do wydawania aktów normatywnych oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 120, poz. 1268).

¹⁶ Dokumentacja zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń w wodę w warunkach specjalnych dla Miasta Stalowa Wola.

- d) zadania zarządzania kryzysowego w poszczególnych fazach (zapobieganie, w tym monitorowanie; przygotowanie; reagowanie; odbudowa);
- e) tryby uruchamiania niezbędnych sił i środków, uczestniczących w realizacji planowanych przedsięwzięć na wypadek sytuacji kryzysowej;
- f) wykaz procedur reagowania kryzysowego i standardowych procedur operacyjnych;
- g) organizację łączności między podmiotami realizującymi zadania z zakresu zarządzania kryzysowego;
- h) organizację systemu monitorowania zagrożeń, ostrzegania i alarmowania;
- i) zasady informowania ludności o zagrożeniach i sposobach postępowania na wypadek zagrożeń;

W Planie zarządzania kryzysowego zostały przedstawione charakterystyki ujęć wody na terenie Miasta Stalowa Wola.

(akta kontroli str.142-143)

1.10. MZK nie przeprowadzał w badanym okresie analiz potrzeb i niedoborów w zasobach niezbędnych do zapewnienia dostaw wody w sytuacjach kryzysowych. Brakujące ilości i elementy w zasobach niezbędnych do zapewnienia dostaw wody w sytuacjach kryzysowych określono w pkt III Dokumentacji zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych. Jako niezbędne wskazano posiadanie agregatu prądotwórczego o mocy 150 kW do zasilania pomp głębinowych. Ponadto wskazano na możliwość wykorzystania cystern będących na wyposażeniu pobliskich jednostek straży pożarnej.

Ustalono, że MZK zrealizowało zakup agregatu prądotwórczego. Natomiast, na dzień zakończenia kontroli nie posiadało umów na wykorzystanie cystern będących własnością podmiotów trzecich.

Prezes MZK, wyjaśnił, że: „W wieloletnim planie rozwoju i modernizacji urządzeń wodno – kanalizacyjnych zatwierdzonych Uchwałą Rady Miejskiej w Stalowej Woli z dnia 30 listopada 2020 r zaplanowano wiele przedsięwzięć mających na celu rozbudowę i modernizację między innym sieci wodnej. Zaplanowane i przeprowadzane prace pozwolą na rozbudowę sieci wodociągowej oraz sprawniejsze jej działanie, a przez to dostęp dla szerszej grupy mieszkańców zarówno w czasie pokoju, jak i w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej. W związku z powyższym odstąpiono od tworzenia odrębnego planu mającego na celu zapewnienia dostaw wody w sytuacji kryzysowej.”

(akta kontroli str. 39-56, 93-94, 234-239)

1.11. MZK opracowało i przekazało Prezydentowi Stalowej Woli wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń kanalizacyjnych. Został on przyjęty Uchwałą Rady Miejskiej w Stalowej Woli z dnia 30 listopada 2020 r.

W planie nie wskazano przedsięwzięć związanych bezpośrednio z dostawami wody w sytuacjach kryzysowych.

(akta kontroli str. 77-83)

1.12. MZK przekazał do Urzędu Miasta w Stalowej Woli dane dotyczące zapewnienia dostaw wody pitnej dla ludności i wyznaczonych zakładów przemysłu spożywczego oraz wody dla urzędów specjalnych do likwidacji skażeń i do celów przeciwpożarowych. Jako własne ujęcia wody wykazanych zostało: dwa ujęcia wody „Krzyżowe Drogi” i „Stare Ujęcie”, stacja uzdatniania wody i 18 studni awaryjnych. Ciągłość funkcjonowania dostaw wody zapewniał agregat prądowłóczy, znajdujący się na wyposażeniu ujęcia wody „Krzyżowe Drogi”. Wykazana została również możliwość dostawy wody pitnej w workach foliowych pakowanych w MZK. Urząd Miasta przekazał uzyskane od MZK dane 18.01.2022 r. do Starostwa Powiatowego w Stalowej Woli w ramach dokumentu „Ocena stanu przygotowań w zakresie ochrony ludności i obrony cywilnej dla Miasta Stalowej Woli na dzień 31 grudnia 2021 r.” Przekazane przez MZK informacje (dotyczące zapewnienia dostaw wody pitnej dla ludności i wyznaczonych zakładów przemysłu spożywczego oraz wody dla urzędów specjalnych do likwidacji skażeń i do celów przeciwpożarowych) były aktualne i zgodne ze stanem faktycznym.

(akta kontroli str. 39-76, 84-92, 124-137)

1.13. MZK dysponowało studnią awaryjną S-18a bis na ujęciu „Stare Ujęcie”, która stanowi awaryjne źródło wody w sytuacji awarii poszczególnych studni na podstawowym ujęciu wody. Nie stanowiła ona natomiast awaryjnego źródła wody dla gminy Stalowa Wola. Istniejące zbiorniki wody czystej (sumaryczna pojemność 4 960 m³) pozwalały na zgromadzenie około 39% dobowego zapasu wody dla warunków normalnych, a stacja uzdatniania wody pozwala na osiągnięcie parametrów jakości wody zgodnie z wymaganiami stawianymi wodzie do spożycia przez ludzi. Zbiorniki były elementem sieci wodociągowej i podlegały okresowym kontrolom MZK zgodnie z harmonogramami zatwierdzonymi przez Powiatowego Inspektora Sanitarnego oraz były poddawane kontroli przeprowadzanej przez inspekcję sanitarną. MZK nie dysponował środkami transportu wody, tj. cysternami bądź beczkowozami. Nie prowadzono monitoringu online jakości wody surowej na wypadek skażenia wody w źródle.

MZK nie posiadało alternatywnych źródeł wody przeznaczonych do wykorzystania w sytuacjach kryzysowych. Nie prowadziło również monitoringu jakości wody w studniach awaryjnych (publicznych) będących w zarządzie Miasta.

(akta kontroli str. 71-76, 87-92, 124-141)

1.14. Posiadana przez MZK infrastruktura została ujęta w wykazie obiektów, instalacji, urządzeń i usług wchodzących w skład infrastruktury krytycznej. W wykazie ujęte zostały dwa obiekty (posiadane przez MZK ujęcia wody) infrastruktury służącej zabezpieczeniu dostaw wody w sytuacjach kryzysowych dla Miasta Stalowa Wola. Analiza zapisów planu ochrony infrastruktury krytycznej¹⁷ wykazała, że uwzględniała on ochronę wszystkich obiektów infrastruktury krytycznej ujętych w przekazanym przedsiębiorstwu wykazie, w tym służących zabezpieczeniu dostaw wody w sytuacjach kryzysowych. Plan został opracowany zgodnie z wymogami § 2 rozporządzenia w sprawie planów ochrony infrastruktury krytycznej¹⁸.

(akta kontroli str. 39-56, 77-83, 124-143, 180, 185-189)

¹⁷Sporządzonego w terminie 9 miesięcy od daty otrzymania wyciągu z wykazu oraz uzgodnionego z właściwymi terytorialnie i rzeczowo organami administracji państwowej i służbami (tj.: w zakresie ich dotyczącym z Komendantem Wojewódzkim Państwowej Straży Pożarnej, Komendantem Wojewódzkim Policji, dyrektorem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej oraz przedłożony do dyrektora Centrum RCB w terminie 14 dni od ostatniego uzgodnienia (wraz z arkuszem uzgodnień).

¹⁸Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 kwietnia 2010 r. w sprawie planów ochrony infrastruktury krytycznej (Dz. U. z 2010 r., poz. 542).

1.15. W kontrolowanym okresie plany ochrony infrastruktury krytycznej nie były aktualizowane. Planów tych nie aktualizowano, ponieważ nie zaszły zmiany w infrastrukturze będącej w dyspozycji MZK.

OBSZAR

(akta kontroli str. 39-56, 77-83, 124-141, 143, 185-189)

1.16. Prezes MZK poinformował, że: „[...] że pomimo uchylecia regulacji prawnych dot. organizacji i zadań w ramach systemu obrony cywilnej nie zaprzestano wykonywania obowiązków jakie z nich wynikały. Niemniej jednak brak jasnych i realistycznych rozwiązań systemowych w kwestiach organizacji planowania i finansowania tych przedsięwzięć w poważnym stopniu może wpłynąć w przyszłości na wykonywanie zadań w przedmiotowej tematyce.”

(akta kontroli str. 234-239)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

Dokumentacja zapotrzebowania w wodę w sytuacjach kryzysowych nie była aktualna. Ostatnie analizy w tym zakresie przeprowadzono w 2011 r. i zaktualizowano je w listopadzie 2014 r. Nie uwzględniały one aktualnej liczby mieszkańców Miasta Stalowa Wola. Wyczenia przewidywały ok. 15% wyższe zapotrzebowanie na dostawę wody w sytuacjach kryzysowych niż wynikało to z opinii biegłych.

OCENA CZĄSTKOWA

MZK działało na podstawie zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę na terenie Miasta Stalowa Wola m.in. w zakresie zapewnienia dostaw wody w sytuacjach kryzysowych. Opracowano regulacje dotyczące zasad funkcjonowania urzędzeń zaopatrzenia w wodę w sytuacjach kryzysowych określające sposób postępowania w przypadku skażenia wody czy wystąpienia powodzi. Sporządzono charakterystykę zagrożeń w zakresie zapewnienia ciągłości dostaw wody wraz z oceną ryzyka ich wystąpienia. Zgodnie z art. 19 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, MZK przedłożył Radzie Miasta Stalowa Wola projekt regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków, w którym określono m.in. sposób postępowania w przypadku niedotrzymania ciągłości usług lub odpowiednich parametrów dostarczanej wody.

NIK negatywnie ocenia aktualność dokumentacji zapotrzebowania na wodę w sytuacjach kryzysowych. W ocenie NIK, MZK nie przeprowadził bieżącej analizy potrzeb/niedoborów w zasobach niezbędnych do zapewnienia Stalowej Woli dostaw wody w sytuacjach kryzysowych.

2. Przygotowanie działań na wypadek zdarzeń mogących w istotny sposób ograniczyć stopień zaopatrzenia w wodę mieszkańców.

Opis stanu
faktycznego

2.1. W latach 2021-2023 (I kwartał) MZK nie planował oraz nie realizował zadań związanych z zapewnieniem dostaw wody w sytuacjach kryzysowych, w szczególności związanych z zapobieganiem zagrożeniom, ich monitorowaniem oraz reagowaniem i usuwaniem skutków zagrożeń dla ciągłości dostaw wody.

(akta kontroli str. 77-83)

2.2. W latach 2021-2023 (I kw.) MZK nie wydatkował środków na zadania związane z zapewnieniem dostaw wody w sytuacjach kryzysowych, za wyjątkiem kosztów przeznaczonych na bieżące funkcjonowanie i utrzymanie posiadanej infrastruktury.

(akta kontroli str. 77-83, 124-141-142)

2.3. W Stalowej Woli nie funkcjonowały ujęcia rezerwowe, które mogłyby realizować zaopatrzenie w wodę w przypadku braku możliwości wykorzystania ujęć wody eksploatowanych w normalnych warunkach (ujęć podstawowych). Studnia awaryjna S-18a bis na ujęciu „Stare Ujęcie” stanowiła awaryjne źródło wody dla sytuacji, w której awarii mogą ulec poszczególne studnie na podstawowym ujęciu wody. Nie stanowiła ona natomiast awaryjnego źródła wody dla Stalowej Woli.

MZK nie dysponowało studniami awaryjnymi. Na terenie Stalowej Woli, zlokalizowanych było 18 takich studni (będących własnością Miasta Stalowa Wola). MZK dysponowało dwoma stacjonarnymi agregatami prądowymi o mocy 350kVA/280kW oraz 250kVA/200kW i dwoma mobilnymi 16KW oraz 12,8KW.

Ponadto MZK posiadało własną stację paliw, wyposażoną w cztery zbiorniki na olej napędowy o pojemności 10 000 dm³ każdy oraz 4 dystrybutory do pompowania paliwa. Pełny zapas oleju napędowego wystarcza na ok. 290 godzin pracy dwóch stacjonarnych agregatów prądowych, będących własnością MZK.

(akta kontroli str. 93-94, 124-141)

2.4. Na terenie stacji uzdatniania wody zlokalizowane i użytkowane były trzy zbiorniki wody uzdatnionej (zbiorniki wody czystej¹⁹) o pojemności Z4 = 3 500 m³ oraz dwa zbiorniki Z2 i Z3 o pojemności 730 m³ każdy (łącznie 4 960 m³).

Technologia uzdatniania wody stosowana w MZK umożliwiała osiągnięcia jakości wody zgodnie z wymaganiami stawianymi wodzie do spożycia przez ludzi. Nie był prowadzony monitoring online jakości wody surowej²⁰ na wypadek sytuacji skażenia wody w źródle. Do procesu uzdatniania wody nie może zostać włączona technologia wspomagania uzdatniania wody w sytuacji skażenia wody (np. węgiel pylisty). MZK nie dysponuje mobilną stacją do uzdatniania wody.

Zgodnie z opinią biegłych, w/w zbiorniki nie były przystosowane do poboru wody przez beczkowozowy np. przez włązy rewizyjne lub hydranty.

Stacja uzdatniania wody posiada dwustronne zasilanie w energię elektryczną. Zasilanie podstawowe jest realizowane z sieci elektroenergetycznej. W przypadku braku dostaw prądu, MZK posiada dwa stacjonarne agregaty prądowe: 350kVA/280kW oraz 250kVA/200kW i dwa mobilne: 16KW oraz 12,8KW. MZK prowadzi comiesięczne czynności eksploatacyjne agregatów zgodnie z zaleceniami producenta, czas trwania uruchomienia oszacowano na około 10 min.

(akta kontroli str. 93-94, 124-141)

2.5.; 2.6. MZK nie posiadało pojazdów do transportu wody, tj. beczkowozów czy cystern. MZK nie posiadało również zbiorników typu mauzer oraz pojazdów mogących przewieźć i rozładować tego typu zbiorniki. MZK posiada na stanie automatyczną paczkowarkę do dozowania i pakowania wody w woreczki foliowe o pojemności 1 dm³. Wydajność dobową paczkowarki 36 000 dm³/dobę, co daje możliwość dostarczenia wody w ilości ok 1500 dm³/h.

Zgodnie z danymi zawartymi w dokumencie o zapewnieniu funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych dla Miasta Stalowa Wola, w przypadku skażenia terenu stacji uzdatniania wody i zbiorników wody czystej, woda transportowana będzie bezpośrednio z ujęcia wody do sieci wodociągowej z uprzednim jej chlorowaniem przy pomocy chloratora przewoźnego typu C53 będącego własnością MZK.

(akta kontroli str. 39-56, 93-94, 124-141)

¹⁹ Zbiornik wody czystej – zbiornik wodociągowy, znajdujący się na terenie ujęcia i stacji uzdatniania wody, magazynujący wodę po procesie uzdatniania.

²⁰ Woda surowa – woda ujmowana na ujęciu, przed procesem uzdatniania.

2.7. MZK nie analizował stanu zabezpieczenia potrzeb Miasta na dostawy wody w sytuacjach kryzysowych z użyciem dostępnych zasobów. Prezes MZK wyjaśnił, że taki obowiązek nie wynikał z żadnego dokumentu.

NIK zwraca jednak uwagę, że brak takiej analizy ograniczał możliwości rzetelnego planowania przez MZK działań na rzecz zapewnienia właściwego zabezpieczenia dostaw wody w sytuacjach kryzysowych dla mieszkańców Stalowej Woli.

(akta kontroli str. 234-239)

2.8. Biegli ustalili, że:

W Stalowej Woli nie zidentyfikowano ujęć rezerwowych, które mogłyby realizować zaopatrzenie w wodę w przypadku brak możliwości wykorzystania ujęć wody eksploatowanych w normalnych warunkach (ujęć podstawowych).

W przypadku całkowitego braku dostawy wody do Miasta, w pierwszych godzinach sytuacji kryzysowej źródło wody mogą stanowić zbiorniki wody czystej oraz zbiorniki sieciowe. Łączna objętość wody zgromadzona w zbiornikach wody czystej na terenie stacji uzdatniania wody – 4 960 m³ przy 100% napełnienia, dla 70% napełnienia objętość wynosi 3 430 m³.

Czas pokrycia zapotrzebowania na wodę podczas trwania sytuacji kryzysowej z całkowicie napełnionych zbiorników wodociagowych (100%) wynosił:²¹

- fizjologiczne zapotrzebowanie na wodę – $\frac{4960}{138,69} = 35,8$ doby
- minimalne zapotrzebowanie na wodę – $\frac{4960}{416,15} = 12$ dób
- niezbędne zapotrzebowanie na wodę – $\frac{4960}{1154,09} = 4,3$ doby

Czas pokrycia zapotrzebowania na wodę podczas trwania sytuacji kryzysowej z całkowicie napełnionych zbiorników wodociagowych (70%) wynosił:

- fizjologiczne zapotrzebowanie na wodę – $\frac{3472}{138,69} = 25$ dób
- minimalne zapotrzebowanie na wodę – $\frac{3472}{416,15} = 8,3$ doby
- niezbędne zapotrzebowanie na wodę – $\frac{3472}{1154,09} = 3$ doby

Woda do mieszkańców w sytuacji kryzysowej może zostać dostarczona także poprzez dystrybucję zgromadzonych zapasów wody. Woda może być magazynowana w woreczkach.

Miasto Stalowa Wola oraz MZK nie posiadały podpisanych umów o współpracy w zakresie kryzysowego zaopatrzenia w wodę z gminami ościennymi/innymi przedsiębiorstwami wodociagowymi/zakładami pracy oraz/lub umowy na dostawy wody butelkowanej z producentami wody/hurtowniami spożywczymi.

MZK dysponowało własną, automatyczną paczkowarką do dozowania i pakowania wody w woreczki foliowe o pojemności 1 dm³. Wydajność dobową paczkowarki 36 000 dm³/dobę.

Stopień pokrycia zapotrzebowania na wodę podczas trwania sytuacji kryzysowej uwzględniając wydajność paczkowarki wynosił:

- fizjologiczne zapotrzebowanie na wodę – $\frac{36}{138,69} = 26$ %
- minimalne zapotrzebowanie na wodę – $\frac{36}{416,15} = 8,7$ %
- niezbędne zapotrzebowanie na wodę – $\frac{36}{1154,09} = 3,1$ %

W opinii biegłych kluczowym aspektem dla zapewnienia odpowiedniej ilości wody w sytuacji kryzysowej jest posiadanie odpowiedniej liczby środków transportu, pozwalających na transport wody do miejsc dystrybucji. Pokrycie zapotrzebowania na

²¹ Stopień pokrycia fizjologicznego, minimalnego i niezbędnego zapotrzebowania na wodę w sytuacji kryzysowej wyznaczono przy założeniu, że zbiorniki są napełnione w 100% i 70%. W rzeczywistości stopień ten będzie zależał od aktualnego stanu wody w poszczególnych zbiornikach.

wodę podczas trwania sytuacji kryzysowej zależy w tym przypadku od liczby kursów. Na podstawie udostępnionych danych przez MZK biegli stwierdzili, że przedsiębiorstwo wodociągowe nie posiada żadnych zasobów do transportu i dystrybucji wody.

W sytuacji kryzysowej (braku możliwości eksploatacji wszystkich ujęć podstawowych) istniała możliwość zaopatrzenia we wodę ze zbiorników wody czystej.

W przypadku wykorzystania do kryzysowego zaopatrzenia studni publicznych (po wcześniejszym uzdatnieniu wody do odpowiedniej jakości) pokrycie zapotrzebowania fizjologicznego wyniosłoby 560,7%, zapotrzebowania minimalnego 186,9% oraz zapotrzebowania niezbędnego 67,4%. Jednak stan utrzymania studni nie pozwala na ich szybkie wykorzystanie w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej ze względu na brak monitoringu jakości wody oraz brak mobilnej stacji uzdatniania wody. Po stwierdzeniu przydatności do spożycia ujmowanej wody, maksymalna dobowo wydajność studni publicznych pokryje z nadatkiem całkowicie fizjologiczne oraz minimalne zapotrzebowanie na wodę, oraz w 67,4% zapotrzebowanie niezbędne.

W odniesieniu do wykorzystania w czasie trwania sytuacji kryzysowej zapasu wody zgromadzonego w zbiornikach wodociągowych do zaopatrzenia ludności w wodę, określono czas do wyczerpania zapasów, który pozwala na zaopatrzenie w wodę. W przypadku zapotrzebowania fizjologicznego było to 35,8 doby (100% napełnienia) oraz 25 dób (70% napełnienia), w przypadku zapotrzebowania minimalnego 12 dób (100% napełnienia) oraz 8,3 doby (70% napełnienia), a w przypadku zapotrzebowania niezbędnego 4,3 doby (100% napełnienia) oraz 3 doby (70% napełnienia). Biegli pozytywnie ocenili pojemność istniejących zbiorników wody oraz fakt, że wykorzystanie zgromadzonych w nich zapasów wody pozwala w pełni pokryć zapotrzebowania mieszkańców związane z zaopatrzeniem w wodę w czasie trwania sytuacji kryzysowej. Do mocnych stron zaliczono również posiadaną i utrzymywaną w stanie sprawności przez MZK automatyczną paczkowarkę wody w woreczki o pojemności 1 dm³. Wykorzystując możliwości zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przy użyciu paczkowarki pokrycie zapotrzebowania fizjologicznego wyniosłoby 26%, zapotrzebowania minimalnego 8,7% oraz zapotrzebowania niezbędnego 3,1%.

(akta kontroli str. 93-123)

2.9. W latach 2020 i 2021 zostało odnotowanych odpowiednio sześć i siedem awarii sieci wodociągowej. Wszystkie awarie zostały usunięte zgodnie z zasadami zapisanymi w Regulaminie.

W latach 2021-2023 na terenie działania przedsiębiorstwa nie miały miejsca zdarzenia (stany) warunkujące uruchomienie procedur reagowania kryzysowego. Ponadto ustalono, że w okresie tym nie stwierdzono przypadków przekroczenia wartości parametrycznych wody, które miałyby negatywny wpływ na bezpieczeństwo zdrowotne konsumentów.

W kontrolowanych latach wydano łącznie 26 ocen stwierdzających przydatność wody do spożycia. Wyniki kontroli PPIS w Stalowej Woli były publikowane na stronach BIP.

(akta kontroli str. 234, 239)

2.10. MZK wykonywało okresowe kontrole stanu technicznego o których mowa w art. 62 ust. 1 pkt 1-4 Prawa budowlanego obiektów budowlanych (urządzeń wodociągowych) przewidzianych do wykorzystania w sytuacjach kryzysowych oraz realizowało zalecenia z tych kontroli

Analizie poddano dokumentację dotyczącą:

1. Zbiornika wody i komory zasuw. Na podstawie protokołu kontroli okresowej pięcioletniej z 04.05.2023 ustalono, że budynek jest w dobrym stanie technicznym, od 2018 r. podczas kontroli okresowych nie wydano zaleceń dotyczących robót remontowych.

2. Zbiornika wody surowej. Na podstawie protokołu kontroli okresowej pięcioletniej z 04.05.2023 ustalono, że budynek jest w dobrym stanie technicznym, od 2018 r. podczas kontroli okresowych wskazano na konieczność naprawy pęknięć elewacji oraz oczyszczenia dachu.
3. Budynku Stacji uzdatniania wody. Na podstawie protokołu kontroli okresowej pięcioletniej z 04.05.2023 ustalono, że budynek jest w dobrym stanie technicznym, od 2018 r. podczas kontroli okresowych wskazano na konieczność naprawy pęknięć elewacji.
4. Pompownia wody I stopnia. Na podstawie protokołu kontroli okresowej pięcioletniej z 04.05.2023 ustalono, że budynek jest w dobrym stanie technicznym, od 2018 r. podczas kontroli okresowych nie wydano zaleceń dotyczących robót remontowych.
5. Zbiornik wody. Na podstawie protokołu kontroli okresowej pięcioletniej z 04.05.2023 ustalono, że budynek jest w dobrym stanie technicznym, od 2018 r. podczas kontroli okresowych wskazano na konieczność naprawy rury spustowej, pęknięć elewacji

Na podstawie wpisów w książkach powyższych obiektów budowlanych oraz protokołów z przeglądów okresowych ustalono, że przeglądy okresowe, zarówno roczne jak i pięcioletnie były wykonywane w wymaganym terminie, a wnioski z tych kontroli zostały zrealizowane w zakresie niezbędnym do utrzymania obiektów w stanie niepogorszonym.

(akta kontroli str. 144-179)

2.11.; 2.12. Oba ujęcia eksploatowane przez MZK posiadają ustanowione strefy ochrony pośredniej i bezpośredniej. Z uwagi, na fakt iż dokumenty ustanawiające strefy ochronne dla przedmiotowych ujęć wydane zostały przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne (Dz.U. 2022 poz. 2625 ze zm.), w nawiązaniu do art. 133 ust. 2 ww. ustawy, analiza ryzyka dla omawianych ujęć wód nie była sporządzana.

Dla ujęcia wód „Krzyżowe Drogi” wydane zostały następujące rozporządzenia w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęć wody podziemnej:

- Rozporządzenie nr 20/2012 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody podziemnej dla miasta Stalowa Wola - „Krzyżowe Drogi” zmienione rozporządzeniem Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie z dnia 28 marca 2017 r..

Dla ujęcia wód „Stare Ujęcie” wydane zostały następujące rozporządzenia w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęć wody podziemnej:

- Rozporządzenie nr 22/2012 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie z dnia 21 grudnia 2012 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody podziemnej dla miasta Stalowa Wola - „Stare Ujęcie” zmienione rozporządzeniami Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie z dnia 20 kwietnia 2017 r. oraz z dnia 8 czerwca 2017 r.

Powyższe dokumenty zawierają informacje dotyczące powierzchni ustanowionych stref ochronnych (dodatkowe informacje dot. m.in. stref ochrony bezpośredniej zawarte zostały w uzasadnieniach do wydanych rozporządzeń) oraz nakazy, zakazy i ograniczenia wprowadzone na obszarze terenu ochrony pośredniej ujęć wody podziemnej.

W strefach obowiązuje zakaz wstępu i wjazdu dla osób nie związanych z bezpośrednią obsługą i są one objęte ochroną fizyczną i elektroniczną.

Na terenie ochrony bezpośredniej m.in.: zabroniono użytkowania gruntów do celów niezwiązanych z eksploatacją ujęcia wody, nakazano odprowadzać wody opadowe w sposób uniemożliwiający przedostawanie się ich do urządzeń służących do poboru

wody oraz zagospodarować teren zielenią, ograniczyć do niezbędnych potrzeb przebywanie osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody.

Teren ochrony pośredniej został objęty zakazem wprowadzania ścieków do ziemi, z wyjątkiem wód opadowych oraz roztopowych spełniających wymagania określone w odrębnych przepisach; lokalizowania przydomowych oczyszczalni ścieków; lokalizowania budownictwa mieszkalnego, użyteczności publicznej, usługowego, handlowego, przemysłowego i turystycznego bez przyłączenia obiektu do kanalizacji zbiorczej; rolniczego wykorzystania ścieków; nawożenia gnojówką lub gnojowicą; stosowania środków ochrony roślin, z wyjątkiem środków dopuszczonych do stosowania w strefach ochronnych ujęć wody, określonych w rejestrze środków ochrony roślin prowadzonym na podstawie odrębnych przepisów; lokalizowania ferm chowu lub hodowli zwierząt; lokalizowania składowisk odpadów komunalnych, niebezpiecznych, innych niż niebezpieczne i obojętne oraz obojętnych; lokalizowania nowych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko określonych w odrębnych przepisach, z wyjątkiem tych, dla których przeprowadzona ocena oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko wykazała brak negatywnego oddziaływania na wody podziemne; lokalizowania magazynów lub rurociągów do transportu substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego, a także substancji priorytetowych określonych w odrębnych przepisach.

Z uwagi na charakter działalności MZK i jego znaczenia dla bezpieczeństwa publicznego posiadał on plan działań na wypadek ataku terrorystycznego w formie skażenia wody pitnej dla Stalowej Woli.

Ponieważ MZK nie posiada rezerwowych ujęć wody, nie wyznaczono granic terenu ochrony bezpośredniej i pośredniej dla tego rodzaju infrastruktury.

Ustalono, że wszystkie istniejące strefy ochronne zostały oznaczone zgodnie z art. 125 i 129 Prawa wodnego, oraz postanowieniami rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 1 lipca 2019 r. w sprawie wzorów tablic informacyjnych o strefie ochronnej ujęcia wody.

(akta kontroli str. 124-143, 190-233)

2.13. Prezes MZK w sprawie sposobu zapewnienia ochrony urządzeń wodociagowych dostosowanych do użycia na wypadek sytuacji kryzysowych, podał że: „Ochrona obiektów i instalacji wodociagowej jest zapewniona zgodnie z planem ochrony. Studnie awaryjne będące własnością Miasta zabezpieczone są w sposób fizyczny poprzez zastosowanie zamknięć chroniących przed przypadkowym uruchomieniem przez osoby postronne.”

(akta kontroli str. 234-239)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. MZK w przypadku awarii sieci mogło zapewnić dystrybucję niespełna 2,4% dobowego zapotrzebowania minimalnego wody dla ludności Stalowej Woli. Stan taki był skutkiem nieposiadania przez MZK pojazdów przystosowanych do transportu i dystrybucji wody.

Z opinii biegłych wynika, że posiadanie odpowiedniej liczby środków transportu, pozwalających na transport wody do miejsc dystrybucji, jest kluczowym aspektem zapewnienia odpowiedniej ilości wody w sytuacji kryzysowej. Stąd też MZK powinna dążyć do optymalizacji logistyki transportu w szczególności poprzez zabezpieczenie wykorzystania środków transportu i dystrybucji wody należących do podmiotów zewnętrznych poprzez zawarcie z nimi stosownych umów.

2. Zbiorniki wody czystej nie były dostosowane do czerpania z nich wody bezpośrednio do beczkwozów (pojemnika na wodę). NIK opierając się na opinii biegłych wskazuje, że istnieje możliwość przystosowania zbiorników wody pitnej do użycia w sytuacjach kryzysowych np. poprzez opracowanie procedury awaryjnego poboru wody zgromadzonej w zbiorniku przez władze rewizyjne lub hydranty.

OCENA CZĄSTKOWA

Możliwości dystrybucji zasobów wody zgromadzonych w zbiornikach nie były wystarczające dla zapewnienia dostaw wody w sytuacjach kryzysowych w wysokości równej z zapotrzebowaniem. Zapewniały one jedynie dystrybucję niespełną 2,4% dobowego zapotrzebowania minimalnego. Ponadto zbiorniki wody czystej nie były dostosowane do czerpania z nich wody bezpośrednio do beczkwozów (pojemnika na wodę), a MZK nie miał zapewnionej możliwości korzystania z tego typu pojazdów. MZK dokonywał okresowych kontroli stanu technicznego obiektów budowlanych przewidzianych do wykorzystania w sytuacjach kryzysowych oraz realizował wnioski z tych kontroli. Ustanowione strefy ochronne zostały wyznaczone, zagospodarowane zgodnie z Rozporządzeniami Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie, a granice terenu ochrony bezpośredniej i pośredniej ujęć wody prawidłowo oznakowane.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

- Wnioski
1. Zapewnienie rzetelnego obliczania zapotrzebowania na wodę w Stalowej Woli w sytuacjach kryzysowych oraz ujmowanie rzetelnych i aktualnych wielkości w tym zakresie w dokumentacji dotyczącej dostaw wody w sytuacjach kryzysowych.
 2. Podjęcie działań pozwalających na zapewnienie co najmniej minimalnych dostaw wody dla mieszkańców Stalowej Woli

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, 12 lipca 2023 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie

Kontroler
Łukasz Malec
Starszy inspektor k.p.

Dyrektor
Wiesław Motyka

/-/

/-/